

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA

2/2009.BJE.szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának Büntető Jogegységi Tanácsa a legfőbb ügyész indítványa alapján indult jogegységi eljárásban Budapesten, a 2009. év április hó 20. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

jogegységi határozatot:

A terhelt helyett más által 2006. július hó 1. napját megelőzően felajánlott és letett óvadékot, a korábbi eljárásjogi rendelkezéseknek megfelelően változatlanul a letevőnek - és nem a terheltnek - kell visszaadni, ha ennek feltételei fennállnak (a 2006. június hó 30. napjáig hatályos, tehát a 2003. évi II. törvénnyel módosított Be. 147. §-a és 148. §-ának (2) bekezdése).

I n d o k o l á s

A legfőbb ügyész az 1998. évi XIX. törvény (Be.) 440. §-a (1) bekezdése a) pontjában meghatározott jogkörében a Be. 439. §-a (1) bekezdése a) pontjában írt célból - az egységes ítélezési gyakorlat biztosítása érdekében - jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát indítványozta.

Eltérő bírói gyakorlatot észlelt ugyanis abban az elvi kérdésben, hogy a Be.-t módosító 2006. évi LI. törvény hatályba lépését tehát 2006. július hó 1. napját megelőzően, a korabeli rendelkezéseknek megfelelően más által letett óvadékot kinek a részére kell visszaadni. A korábban hatályos Be. 147. §-a (1) bekezdésének utolsó mondata szerint óvadékot a terhelt vagy helyette más tehet le. A Be. 148. §-a (2) bekezdése értelmében az óvadékot a letevőnek kell visszaadni, ha ennek törvényi feltételei fennállnak.

A 2006. július 1-jétől módosult Be. 148. §-a (2) bekezdése viszont úgy rendelkezik, hogy az óvadék összegét - ha ennek feltételei fennállnak - mindig a terheltnek kell visszaadni. A jogegységi indítványban foglaltak szerint a gyakorlatban észlelhető eltérés abban mutatható ki, hogy míg a Fővárosi Ítéltábla a 2008. március hó 12. napján jogerőre emelkedett 1.Bf.966/2003/12. számú végzésével az óvadékot a letevő személynek rendelte visszaadni, addig

a Fővárosi Bíróság a 2008. február hó 5. napján kelt 14.B.278/2004/98. számú végzésével ettől eltérően úgy határozott, hogy az óvadékot nem a letevőnek, hanem a terheltnek kell visszaadni.

A Fővárosi Ítéltábla a 2008. február hó 11. napján kelt 1.Bnyt.633/2004/8. számú végzésével ugyanezt az óvadékot a letevőnek rendelte visszaadni.

A Legfelsőbb Bíróság a 2008. április hó 8. napján kelt Bkf.I.281/2008/3. számú végzésével a Fővárosi Ítéltábla végzését hatályon kívül helyezte és a visszaadás iránt az ítéltábla előtt indult eljárást megszüntette. A végzés indokolásában kifejtette, hogy az ítéltábla döntése ugyan érdemben helyes, de tévesen határozott hivatalból az óvadék visszaadásáról, mivel ugyanabban a kérdésben már nem hozhatott volna másik határozatot.

Az óvadék visszaadása kérdésében hozott eltérő tartalmú határozatok a felmerült jogkérdésről érdemi okfejtést nem tartalmaznak.

- o -

A jogegységi indítványban kifejtettek szerint a Fővárosi Ítéltábla 1.Bf.966/2003/12. számú végzése a helyes, ugyanis abból a tényből, hogy a Be.-nek az óvadék letevésére és visszaadásra vonatkozó rendelkezései az ismert időpontban és módon megváltoztak, nem következik az, hogy a Be. 147. §-a (1) bekezdése és 148. §-ának (2) bekezdése 2006. június 30-ig hatályos rendelkezései alapján más által felajánlott és letett óvadékot is a terheltnek kell visszaadni. A terhelt helyett 2006. július hó 1. napját megelőzően

óvadékot felajánló személyek ugyanis abban a tudatban tették le annak összegét, hogy azt meghatározott törvényi feltételek esetén ők kapják vissza.

- o -

A jogegységi tanács egyetértett az indítványban foglaltakkal atekintetben, hogy a felvetett elvi kérdésben a Be. 439. §-a (1) bekezdése a) pontja szerinti okból jogegységi határozat meghozatala szükséges.

A jogegységi indítvány alapos.

A 2006. évi LI. törvény azért szakított a korábbi szabályozással, mely szerint az óvadékot a terhelt helyett más személy is felajánlhatta és letehetette, hogy megszüntesse azt a helyzetet, mely szerint az óvadék felajánlásával a büntetőeljárásban egyébként részt nem vevő személy önálló eljárási funkciót tölthetett be. A jelenleg hatályos rendelkezések szerint a bíróság felé a terheltnek kell teljesíteni, s a módosítást követően már kizárólag a terhelt áll jogviszonyban a bírósággal.

2006. július hó 1. napját megelőzően azonban más volt a helyzet. A terhelt helyett óvadékot felajánló személy és a bíróság között jogviszony alakult ki, amely a bíróságra azt a kötelezettséget róta, hogy a törvényi feltételek megvalósulása esetén az óvadék összegét a letévőnek - és nem a terheltnek - kell visszaadni. Ez a jogviszony a 27/2003. (VII.2.) IM rendelet 1. §-ának d) pontjára és a III. Fejezetének rendelkezésére figyelemmel a Ptk. XXXIX. Fejezetében szabályozott letét egyik különös nemének tekintendő. Tehát egy alapvetően polgári jogi jogviszonyról van szó, amelyet a Be. időközi módosításai nem befolyásolhatnak. A Ptk. 226. §-a (2) bekezdése szerint jogszabály a hatályba lépése előtt megkötött szerződések tartalmát csak kivételesen változtathatja meg.

Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint "a már fennálló szerződések tartalmának jogszabály útján való megváltoztatása általában csak akkor kivételes, ha a szerződéskötést követően beállott körülmény folytán a szerződés valamelyik fél lényeges jogos érdekét sérti, a körülményváltozás nem volt ésszerűen előrelátható, ugyanakkor túlmegegy a normális változás kockázatán és a beavatkozás társadalmi méretű igényt elégít ki." (32/1991. (VI.6.) AB. szám).

Az adott esetben ezek a feltételek nem állanak fenn; a Be. módosítása nem eredményezte a szóban levő polgári jogi jogviszony megváltozását.

A Legfelsőbb Bíróság Büntető Jogegységi Tanácsa a kifejtettek alapján a jogegységi indítványnak helyt adott és a rendelkező részben foglaltak szerint határozott.

A jogegységi tanács a határozatot a Bszi. 32. §-a (4) bekezdése, illetve a Be. 445. §-a (2) bekezdése értelmében a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Budapest, 2009. április 20.

Dr. Kónya István s.k. a jogegységi tanács elnöke, Dr. Édes Tamás s.k. előadó bíró, Dr. Akác József s.k. bíró, Dr. Mészár Róza s.k. bíró, Dr. Katona Sándor s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

írnok

AIné